

Iris (Juno) cycloglossa

Foto NRV: NN

Nomenclatuur/etymologie

De correcte botanische naam is *Iris cycloglossa*. De toevoeging "Juno" verwijst naar het ondergeslacht *Scorpiris* waartoe deze soort behoort en dat traditioneel de naam Juno irissen draagt. De geslachtsnaam *Iris* is afkomstig van het Griekse woord voor 'regenboog', verwijzend naar de variatie in kleuren bij irissen. De soortnaam *cycloglossa* is afgeleid van de Griekse woorden *cyclos* (cirkel) en *glossa* (tong) en betekent 'tongen in een cirkel gerangschikt'. Dit verwijst naar de vorm en schikking van de bloemdelen. De plant wordt soms ook de Afghaanse iris genoemd.

Taxonomie

Iris cycloglossa is een bolgewas en wordt ingedeeld in het ondergeslacht *Scorpiris* (Juno) binnen het geslacht *Iris*. Het is een van de meest recent beschreven Juno-soorten. Sommige botanici beschouwen de Juno irissen als een apart geslacht, *Juno*, wat verklaart waarom *Juno cycloglossa* soms als synoniem wordt gebruikt.

- *Rijk*: Plantae
- *Orde*: Asparagales
- *Familie*: Iridaceae (Lissenfamilie)
- *Geslacht*: *Iris*
- *Ondergeslacht*: *Scorpiris* (Juno)
- *Soort*: *I. cycloglossa*

Synoniemen

Het meest voorkomende botanische synoniem voor *Iris cycloglossa* is *Juno cycloglossa* (Wendelbo) Soják. Deze naam wordt gebruikt door die botanici die het ondergeslacht *Scorpiris* als een volwaardig genus beschouwen. De soort is in 1959 voor het eerst beschreven door de Noorse botanicus Per Erland Berg Wendelbo.

Variëteiten en cultivars

Er zijn geen wijdverbreide of officieel geregistreerde variëteiten of cultivars bekend van *Iris cycloglossa*. De soort wordt voornamelijk in de botanische vorm of als zaailingen aangeboden.

Familie

De plant behoort tot de Iridaceae, de Lissenfamilie. Leden van het Juno-ondergeslacht onderscheiden zich binnen deze familie door de vlezige wortels onder de bol, die bij het verplanten intact moeten blijven, en de bladeren die langs de stengel groeien in plaats van alleen basaal.

Hoogte

De stengels van *Iris cycloglossa* groeien opgaand tot een hoogte van ongeveer 40 centimeter. Het is een relatief grote Juno-iris.

Bloemkleur

De bloemkleur is meestal lavendelblauw of mid-blauw. De bloem heeft een opvallend kenmerk: de omlaag wijzende bloembladen, of 'falls', hebben een groot wit vlak met in het midden een kleine, gele vlek die fungeert als nectar-gids. De bloemen hebben een ongebruikelijke, kruidnagelachtige geur en lijken met hun opstaande, kleine 'standards' op de bloemen van *Iris xiphium* (Spaanse iris), wat ongebruikelijk is voor een Juno.

Bladkleur

De bladeren zijn smal, glanzend en grijsgroen, soms met een dunne witte rand. De plant heeft ongeveer zes bladeren die langs het onderste deel van de bloemstengel groeien in twee rijen (*distichous*). De plant is bladverliezend en trekt zich na de bloei terug in de bol.

Bloeiperiode

De bloeiperiode valt in het late voorjaar tot de vroege zomer, typisch in mei tot juni. Dit maakt het een relatief laatbloeiende Juno-iris.

Standplaats

In tegenstelling tot de meeste Juno-irissen, die een strikte zomerse droge rustperiode nodig hebben, is *Iris cycloglossa* afkomstig uit gebieden die in de lente vaak overstromen. Hoewel een zonnige, goed doorlatende standplaats nog steeds aanbevolen is om bolrot te voorkomen, verdraagt deze soort meer vocht in het groeiseizoen dan andere Juno's. Hij wordt vaak in rotstuinen, borders of in potten in koude bakken gekweekt.

Herkomst

De plant is endemisch in een klein gebied in West- en Zuid-Afghanistan, met name in de buurt van Herat. Hij groeit op relatief hoge plateaus, op een hoogte van ongeveer 1450 tot 1700 meter, in vochtige, stenige graslanden of langs stroompjes, wat zijn tolerantie voor lentevocht verklaart.

Soort gewas

Het is een bolgewas (*bulbous perennial*) en behoort tot de Juno irissen, gekenmerkt door de vlezige, verdikte wortels aan de basis van de bol. De plant is in de zomer volledig in rust (*dormant*).

Vermeerderingswijze

De plant wordt voornamelijk vermeerderd door de bollen na het afsterven van het blad in de zomer te scheiden of door zaad. Bij zaaien is de ontkieming vaak onregelmatig en duurt het enkele jaren voordat de planten bloeien. Het is cruciaal om de vlezige wortels van de bollen niet te beschadigen bij het verplanten of delen, aangezien dit de groei voor een jaar kan vertragen.

Klimaatzone

Iris cycloglossa is een winterharde plant, vaak ingedeeld in USDA-winterhardheidszone 5 tot en met 9, afhankelijk van de winterse vochtigheid. De plant is bestand tegen matige tot strenge vorst, mits hij in een goed gedraineerde bodem staat.

Insecten

De grote, geurende bloemen trekken bestuivende insecten aan, met name bijen en hommels, die de nectar en het stuifmeel verzamelen. Hoewel de plant in het algemeen resistent is, kunnen net als bij andere irissen de bollen en wortels gevoelig zijn voor ongedierte in natte omstandigheden.

Bronvermelding

<https://www.allesoverbloembollen.nl/bloembollen-soorten/voorjaarsbloeiende-bolgewassen/iris/>

<https://www.nijssenbulbs.com/iris/826-iris-cycloglossa-826.html>

<https://wiki.irises.org/Spec/SpecCycloglossa>

https://en.wikipedia.org/wiki/Iris_cycloglossa

<http://www.signa.org/index.pl?Iris-cycloglossa>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Iris</i> (regenboog); <i>cycloglossa</i> (tongen in een cirkel gerangschikt). Vaak "Juno" of Afghaanse iris genoemd
Taxonomie	<i>Rijk:</i> Plantae, <i>Orde:</i> Asparagales, <i>Familie:</i> Iridaceae, <i>Ondergeslacht:</i> <i>Scorpiris</i> (Juno), <i>Soort:</i> <i>I. cycloglossa</i>
Synoniemen	<i>Juno cycloglossa</i> (Wendelbo) Soják
Variëteiten en cultivars	Geen wijdverbreide cultivars bekend; voornamelijk de botanische soort
Familie	Iridaceae (Lissenfamilie)
Hoogte	Tot 40 cm
Bloemkleur	Lavendelblauw of mid-blauw, met wit en geel vlekje op de <i>falls</i>
Bladkleur	Glanzend, grijsgroen, smal, langs de stengel in twee rijen
Bloeiperiode	Mei tot juni (laat voorjaar/vroege zomer)
Standplaats	Volle zon, goed gedraineerde grond, verdraagt meer lentevocht dan andere Juno's
Herkomst	West- en Zuid-Afghanistan (Hooggebergte, vochtige graslanden)
Soort gewas	Bolgewas (<i>bulbous perennial</i>), Juno iris met vlezig wortels
Vermeerderingswijze	Scheiding van bollen na bloei, zaaien (moeilijk)
Klimaatzone	Winterhard (USDA Zone 5-9), vereist uitstekende zomerdrainage
Insecten	Trekt bestuivende insecten (bijen, hommels) aan